

Dezideriu GERGELY

Controlul constituțional al statutului de independență al CNCD și conformitatea cu *acquis*-ul comunitar și reglementările europene în materie

I. CNCD și îndeplinirea standardelor de independență instituțională în materia nediscriminării din perspectiva *acquis-ului comunitar* în Uniunea Europeană

1. Directivele în materia nediscriminării și instituțiile de promovare a principiului egalității

1.1. Tratatul de la Amsterdam, prin care s-a amendat Tratatul privind Comunitatea Europeană și Tratatul Uniunii Europene, a conferit instituțiilor europene competențe considerabile în materia combaterii discriminării. În primul rând, modificările instituite prin art. 13 în Tratatul CE, au dispus, sub rezerva dispozițiilor Tratatului, posibilitatea de a se adopta măsuri legale pentru combaterea discriminării.

1.2. În noiembrie 1999, Comisia Europeană și-a formulat propunerea în baza noului art. 13 al Tratatului CE și, în iunie 2000, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Directiva nr. 43/2000 din 29 iunie 2000 pentru implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială sau etnică¹. Ulterior, a fost adoptată Directiva nr. 78/2000 din 27 noiembrie 2000 privind cadrul general pentru egalitatea de tratament în muncă², Decizia din 27 noiembrie 2000 privind stabilirea Programului Comunitar de Acțiune împotriva Discriminării 2001-2006³, Directiva nr. 113/2004 din 13 decembrie 2004 pentru punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați în ceea ce privește accesul și furnizarea de bunuri și servicii⁴, Directiva nr. 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă.

1.3. Directiva Consiliului nr. 2000/43/CE și cele ulterioare constituie un punct de referință major în dezvoltarea standardelor legale în materia combaterii discriminării în Uniunea Europeană. Pe parcursul unei perioade de 3 ani, toate statele membre UE trebuie să asigure conformitatea legislației naționale cu Directive în domeniu, parte a *acquis-ului comunitar*. Astfel, fiecare stat membru și subsecvent statele candidate la Uniunea Europeană, între care se afla, la momentul respectiv și România, trebuiau să asigure transpunerea standardelor minimale instituite de Directive.

¹ J.O.C.E., L1s80/22, 19 iulie 2000.

² J.O.C.E., L 303/16, 2 decembrie 2000.

³ J.O.C.E., L 303/23, 2 decembrie 2000.

⁴ J.O.C.E., L 373/37, 21 decembrie 2004.

1.4. Netranspunerea ori transpunerea necorespunzătoare a prevederilor Directivelor în materia nediscriminării poate conduce la declanșarea procedurilor de *infringement* (încălcare) împotriva Statelor Membre. În 19 iulie 2004, Comisia Europeană a anunțat inițierea procedurilor de *infringement* împotriva Austriei, Germaniei, Greciei, Finlandei și Luxemburg pentru netranspunerea Directivei nr. 2000/43/CE și a Directivei nr. 2000/78/CE⁵. Curtea Europeană de Justiție a constatat încălcarea legislației europene în materia nediscriminării în privința Finlandei, Luxemburg⁶, Germaniei⁷ și Austriei⁸.

2. Elemente particulare în transpunerea Directivelor în legislația națională a statelor membre din Uniunea Europeană

2.1. Standarde minimale. Potrivit art. 6 alin. (1) al Directivei nr. 2000/43/CE, „Statele membre pot introduce sau menține prevederi care sunt mai favorabile asigurării protecției principiului tratamentului egal decât prevederile stipulate în Directivă” însă alin. (2) stipulează expres că „implementarea acestei Directive nu poate constitui în nicio circumstanță un motiv pentru o reducere a nivelului protecției împotriva discriminării deja prevăzute în Statele Membre în domeniile acoperite de prezența Directivei”⁹.

2.2. Instituții pentru promovarea tratamentului egal. Capitolul III al Directivei nr. 2000/43/CE instituie standardul minimal cu privire la înființarea „Instituțiilor pentru promovarea tratamentului egal”, dispunând în art. 13 că „Statele membre trebuie să desemneze un organism sau organisme pentru promovarea tratamentului egal al tuturor persoanelor, fără discriminare pe criteriul originii rasiale sau etnice. Aceste organisme pot constitui părți ale unor agenții însărcinate, în plan intern, cu apărarea drepturilor omului sau cu protejarea drepturilor indivizilor”.

Potrivit alin. (2) al art. 13, „Statele membre trebuie să se asigure că în competența acestor organisme se include:

- asigurarea de asistență independentă victimelor discriminării în promovarea plângerilor lor cu privire la cazurile de discriminare, fără a prejudicia drepturile victimelor și ale asociațiilor, organizațiilor sau ale altor entități legale menționate în art. 7 alin. (2);

- realizarea unei monitorizări independente a discriminării;

- publicarea de rapoarte independente și elaborarea de recomandări cu privire la orice probleme legate de discriminare”¹⁰.

2.3. Sancțiuni. Articolul 15 al Directivei nr. 43/2000 prevede că „Statele membre vor reglementa prevederile referitoare la sancțiunile aplicabile încălcării dispozițiilor

⁵ A se vedea Comisia Europeană, Comunicat de Presă, Bruxelles, 20 decembrie 2004, IP/04/1512.

⁶ A se vedea Deciziile Curții Europene de Justiție, publicate în J.O.C.E., C 93/2, C93/3, 16 aprilie 2005.

⁷ A se vedea Comisia Europeană, Comunicat de Presă, Bruxelles, 29 aprilie 2005, IP/05/502.

⁸ A se vedea Comisia Europeană, Comunicat de Presă, Bruxelles, 4 mai 2005, IP/05/543.

⁹ Pentru detalii, a se vedea Directiva Consiliului nr. 2000/43/CE, 29 iunie 2000, art. 6.

¹⁰ Pentru detalii, a se vedea Directiva Consiliului nr. 2000/43/CE, 29 iunie 2000, art. 13.

naționale adoptate în conformitate cu prezenta Directivă și vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura aplicarea acestora. Sancțiunile, care pot cuprinde plata compensațiilor pentru victime, trebuie să fie eficiente, proporționale și descurajatoare. Statele membre trebuie să facă cunoscute Comisiei aceste prevederi, cel târziu până la data de 19 iulie 2003 și să anunțe, fără întârziere, asupra oricăror amendamente care le-ar putea afecta”¹¹.

2.4. Raportare. Potrivit art. 17 alin. (1) din Directiva nr. 2000/43/CE, „Statele membre trebuie să comunice Comisiei până la 19 iulie 2005 și, la fiecare cinci ani, toate informațiile necesare Comisiei pentru ca aceasta să realizeze raportul către Parlamentul European și Consiliu, cu privire la aplicarea prezentei Directive”¹².

3. Transpunerea Directivelor europene în legislația din România și respectarea standardelor instituționale mininale prin înființarea CNCD

3.1. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare¹³, referindu-se la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, în art. 23 alin. (1) prevede că este organ de specialitate al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului. La rândul său, alin. (2) al aceluiași articol dispune că structura organizatorică și celelalte atribuții ale Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării vor fi reglementate prin hotărâre a Guvernului. Caracterul de organ al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului, al CNCD este înscris subsecvent în art. 1 alin. (1) din H.G. nr. 1194/2001 care, adaugă și faptul că acesta are personalitate juridică.

3.2. Prin urmare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, în formula adoptată inițial, este un organ al administrației de stat centrale de specialitate în subordinea directă a Guvernului, organizat distinct de ministere.

3.3. Prin H.G. nr. 1194/2001 privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării¹⁴, se prevede, conform art. 4 alin. (1), că „(1) Președintele este numit și eliberat din funcție prin Decizia Primului-ministru, din rândul membrilor Colegiului Director”. Potrivit art. 5, „(1) Membrii Colegiului Director sunt numiți și eliberați din funcție prin Decizia Primului-ministru”, iar, „(2) În vederea numirii membrilor Colegiului Director Ministerul Informațiilor Publice, Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului prezintă Primului-ministru câte trei propuneri” și „(3) Primul-ministru va numi câte un membru din rândul celor trei propuși de către fiecare dintre autoritățile publice prevăzute la alin. (2)”.

3.4. Consecințele ce au decurs din natura juridică a CNCD, astfel cum a fost înființat inițial, s-au răsfrânt, în mod evident, și asupra caracterului actelor adoptate, a procedurii de constatare și sancționare a discriminării, ori asupra regulilor procesuale aplicabile.

¹¹ Pentru detalii, a se vedea Directiva Consiliului nr. 2000/43/CE, 29 iunie 2000, art. 15.

¹² Idem, art. 17.

¹³ M.Of. nr. 431 din 2 septembrie 2000.

¹⁴ M.Of. nr. 792 din 12 decembrie 2001.

3.5. Articolul 1 alin. (3) din H.G. nr. 1194/2001 prevede că „În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul își desfășoară activitatea în mod independent, fără ca aceasta să fie îngrădită sau influențată de către alte instituții sau autorități publice”. Dar trebuie precizat imediat că textul este, în primul rând, în contradicție cu alin. (1) al aceluiași articol, care dispune că CNCD se află în subordinea Guvernului. În același sens, dispune art. 23 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, în forma inițială, prevăzând că CNCD este organ de specialitate al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului.

3.6. Membrii Colegiului Director au, conform art. 5 alin. (8), atribuții de a analiza petițiile și sesizările adresate Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și aplică sancțiunile contravenționale prevăzute la art. 20 din O.G. nr. 137/2000, precum și alte atribuții delegate de către Președintele Consiliului. Conform art. 9 alin. (2) al H.G. nr. 1194/2001, modificat prin H.G. nr. 1514/2002, „Membrii Colegiului Director pot delega personalului de specialitate al Consiliului calitatea de agent constator și de organ care aplică sancțiunile pentru contravențiile stabilite prin O.G. nr. 137/2000, având competențele prevăzute de O.G. nr. 2/2001, privind regimul juridic al contravențiilor aprobată cu modificări de Legea nr. 180/2002”.

3.7. Ca atare, în domeniul contravențional, cu referire la faptele de discriminare, erau aplicabile regulile dreptului comun în materie, O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări de Legea nr. 180/2002.

3.8. Din acest punct de vedere, trebuie subliniat că CNCD, în soluționarea plângerilor privind fapte de discriminare, în ultimă instanță, adopta două acte distincte supuse unui control jurisdicțional distinct, pe două căi judiciare. Bunăoară, CNCD, prin Colegiul Director, esențialmente organ al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului, adopta actul de soluționare a plângerii privind săvârșirea unei fapte de discriminare, concretizat în hotărârea Colegiului. Subsecvent, în măsura în care se constata săvârșirea unei fapte contravenționale, în calitatea de agent constator, pe care o dețineau membrii Colegiului, se dispunea sancționarea contravențională printr-un act separat, în speță procesul verbal de constatare și sancționare al faptei de discriminare.

3.9. Astfel, actul Consiliului, în speță, hotărârea adoptată de Colegiul Director, potrivit regulilor procesuale civile și de contencios administrativ, se ataca la instanța de contencios administrativ competentă, fiind în discuție un act ce emana din partea unui organ al administrației publice centrale. Pe de altă parte, actul incident, de constatare și sancționare a contravenției, tot de către Colegiu, urma să fie atacat la instanța de drept comun, potrivit regimului juridic al contravențiilor. Așadar, actele Consiliului urmau să fie supuse controlului, în paralel, de instanța de contencios (curte de apel) și de instanța de drept comun (judecătorie). Practica a demonstrat că această situație poate genera inadvertențe juridice, astfel încât, spre exemplu, instanțele de contencios, inclusiv Curtea Supremă au desființat o hotărâre a Colegiului, însă instanțele de drept comun au statuat procesul verbal de constatare și sancționare ca legal, ceea ce a determinat în fapt ca un act ce constata o faptă de discriminare să fie desființat de instanța de contencios, însă actul care sancționa respectiva discriminare să fie menținut valid de instanța de drept comun.

3.10. Pe de altă parte, aplicarea regimului de drept comun în cazul constatării și sancționării faptelor de discriminare nu permitea o procedura contencioasă, ceea ce

făcea inaplicabil principiul inversării sarcinii probei¹⁵, al administrării active a probelor în contradictoriu de către părți în fața CNCD. De altfel, instanțele de contencios administrativ statuaseră, la momentul respectiv, în repetate rânduri, faptul că CNCD funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale în subordinea Guvernului, iar Colegiul Director adoptă hotărâri, respectiv acte administrative prin care constată fapte de discriminare. Or, hotărârile în discuție nu sunt acte administrativ-jurisdicționale, întrucât în cadrul procedurii desfășurate în fața CNCD nu se aplică principiul contradictorialității, astfel cum prevedea art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 554/2004¹⁶.

3.11. Aceste aspecte constituiau doar o parte din problemele generate de modalitatea de organizare și funcționare a CNCD, aspecte ce au făcut obiectul analizei Comisiei Europene în procesul de aderare al României la Uniunea Europeană. Să observăm, așadar, contextul în care Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană s-au referit la problematica înființării și funcționării mecanismelor instituționale de combatere a discriminării în România și a standardelor necesare în vederea alinierii legislației nediscriminare la *acquis*.

4. Deciziile Consiliului Uniunii Europene cu privire la procesul de aderare al României, cadrul legislativ anti-discriminare și independența CNCD

4.1. În iulie 1997 Comisia Europeană a publicat opinia referitoare la intenția României de a deveni stat membru al Uniunii Europene iar în Raportul Periodic publicat în octombrie 1999, Comisia a recomandat inițierea negocierilor de aderare cu România. Urmare deciziei Consiliului European de la Helsinki din decembrie 1999, negocierile de aderare cu România au început în februarie 2000.

4.2. Parteneriatul de Aderare cu România din 1999, revizuit în 2000, prevede la capitolul Criteriul Politic/ Drepturile Omului, Secțiunea Obiective pct. 4.2. Termen Mediu ca prioritate recomandarea de a se „implementa măsuri pentru combaterea discriminării, inclusiv în cadrul administrației publice”¹⁷.

4.3. Trebuie precizat că prin Decizia Consiliului Uniunii Europene nr. 2002/92/EC, pct. 6, Consiliul UE arată că „în vederea pregătirii pentru aderare, România trebuie să continue să revizuiască programul său național pentru adoptarea *acquis*-ului. Astfel, Consiliul, în conformitate cu art. 2 din normele (EC) nr. 622/98, a stabilit principiile, prioritățile, obiectivele intermediare și condițiile din Parteneriatul de Aderare cu România. Capitolul 4. Priorități și obiective intermediare, Secțiunea Criteriul Politic/ Drepturile Omului și protecția minorităților, include ca prioritate care trebuie

¹⁵ Inversarea sarcinii probei reprezintă un standard minimal obligatoriu, impus prin Directiva nr. 2000/43/CE și transpus în legislația românească abia în anul 2006, odată cu adoptarea Legii nr. 324/2006. Pentru detalii cu privire la acest aspect, a se vedea NRDO nr. 4/2008, Ed. C.H. Beck, 2008, *D. Gergely*, Standarde europene privind sarcina probei în cazurile de discriminare și transpunerea în dreptul intern ca excepție a principiului de drept comun *affirmanti incumbit probatio*.

¹⁶ Curtea de Apel București, sentințe pronunțate, între altele, în dosarul nr. 1163/2005, dosar nr. 34062/2/2005, dosar nr. 6252/2/2006 etc.

¹⁷ Accession Partnership with Romania (1999, revizuit februarie 2000), Political Criteria/ Human Rights, 4.2 Medium term: Political Criteria.

îndeplinită de România „înființarea și asigurarea funcționării corespunzătoare a instituțiilor de prevenire și combatere a tuturor formelor de discriminare”¹⁸. De asemenea, la capitolul Criteriu Economic, secțiunea Politici sociale și angajare se include obligația României de a „adopta legislație secundară pentru combaterea discriminării și dezvoltarea unui plan pentru implementare”.

4.4. Prioritățile României în vederea aderării au fost reiterate și revizuite prin Decizia Consiliului Uniunii Europene nr. 2003/397/EC¹⁹ cu privire la principiile, prioritățile, obiectivele intermediare și condițiile din Parteneriatul de Aderare cu România. Consiliul Uniunii Europene a decis la capitolul 4. Priorități, Secțiunea Criteriul Politic în mod expres „continuarea alinierii la *acquis*-ul în materia nediscriminării și implementarea corespunzătoare prin asigurarea funcționării operaționale a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării”. La capitolul Criteriu Economic, secțiunea Politici sociale și angajare, Consiliul UE reiterează obligația României de a continua alinierea la *acquis*-ul în materia nediscriminării și să asigure implementarea sa”.

Implementarea Parteneriatului de aderare și a obligațiilor asumate prin Deciziile Consiliului Uniunii Europene au fost monitorizate în virtutea art. 2 din Decizia nr. 2002/92/EC și nr. 2003/397/EC de instituțiile de Acord European și instituțiile Consiliului cărora Comisia Europeană le-a prezentat rapoarte periodice²⁰.

5. Criticile Comisiei Europene cu privire la traspunerea *acquis*-ului în materia nediscriminării și independența CNCD în Rapoartele de monitorizare a procesului de aderare a României la Uniunea Europeană

5.1. Comisia Europeană, începând cu sfârșitul anului 1998, a monitorizat regulat progresele înregistrate de statele candidate la UE din Europa Centrală și de Est în procesul de pregătire a aderării. În privința României, Comisia a publicat în fiecare an Raportul Periodic privind procesul de aderare la Uniune, monitorizând, între altele, în mod special, alinierea României la *acquis*-ul în materia nediscriminării. În acest sens, sunt prezentate mai jos concluziile Comisiei Europene din anii 2000-2005 cu privire la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și traspunerea *acquis*-ului.

*Raportul Periodic al Comisiei Europene din anul 2000: „eforturi substanțiale sunt necesare în vederea transpunerii *acquis*-ului”*

5.2. Comisia Europeană a apreciat adoptarea O.G. nr. 137/2000, reținând în Raportul din anul 2000 că „în septembrie un progres important s-a înregistrat prin adoptarea, de către Guvern, a legislației privind interzicerea discriminării de funcționarii publici, indivizi, companii private și operatori economici pe criteriul de

¹⁸ J.O.C.E., L44/82, 14 februarie 2002, Council Decision on the principles, priorities, intermediate objectives and conditions contained in the Accession Partnership with Romania (2002), Political Criteria, Human Rights and Minority Protection.

¹⁹ J.O.C.E., L145/26, 12 iunie 2003, Council Decision on the principles, priorities, intermediate objectives and conditions contained in the Accession Partnership with Romania.

²⁰ Pentru detalii a se vedea art. 2 din Decizia nr. 2002/92/EC și Decizia nr. 2003/397/EC

naționalitate, rasă, etnie, vârstă, gen și orientare sexuală. Sancțiuni severe au fost prevăzute pentru încălcarea prevederilor în cauză. Această inițiativă reprezintă un pas foarte pozitiv, însă o legislație secundară și revizuirea aspectelor instituționale vor fi necesare înainte ca prevederile din ordonanță să fie aplicabile. Este, deci, prea devreme pentru a măsura efectivitatea acestei măsuri²¹. În același sens, se arată că „implementarea acestei legislații care, *inter alia*, urmărește transpunerea prevederilor Directivei CE, în baza art. 13 al Tratatului, cu privire la discriminarea pe criteriul de origine rasială sau etnică, va presupune un efort substanțial și o continuă atenție²²”.

Raportul Periodic al Comisiei Europene din anul 2001: „legislație neoperațională și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării nu a fost înființat”

5.3. Comisia Europeană reiterează importanța adoptării O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, opinând că în linii mari actul normativ este în linie cu Directiva nr. 43/2000, precum și cu recente recomandări ale Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței însă constată că „Ordonanța este neoperațională, deoarece legislația secundară nu a fost adoptată, iar Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării nu a fost înființat²³”.

Raportul Periodic al Comisiei Europene din anul 2002: „CNCD nu este o instituție independentă”

5.4. În anul 2002, Comisia Europeană își exprimă în mod expres preocuparea față de Statutul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, astfel cum a fost înființat prin O.G. nr. 137/2000 și subsecvent, prin H.G. nr. 1194/2001 și H.G. nr. 1514/2002. Raportul Comisiei subliniază că „este necesară amendarea legislației pentru a fi în conformitate cu *acquis*-ul în baza prevederilor art. 13 din Tratatul CE” și în ceea ce privește CNCD arată că, „în practică, nu este o instituție independentă de vreme ce rămâne subordonată administrativ Guvernului²⁴”.

Raportul Periodic al Comisiei Europene din anul 2003: „CNCD rămâne subordonat Guvernului (...) se limitează capacitatea de a acționa independent”

5.5. Raportul Comisiei din anul 2003 apreciază progresele semnificative înregistrate de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării „în primul an de activitate, precum și impunerea sancțiunilor în cazurile de discriminare care au constituit o demonstrație importantă a autorității Consiliului”. Comisia subliniază în continuare că, „noile prevederi legale au clarificat responsabilitățile Consiliului însă un număr de aspecte legislative rămân nerezolvate. Cadrul legal trebuie revizuit pentru a clarifica rolul Consiliului în raport cu alte instituții publice”. Aspectul lipsei independenței este reiterat de Comisia Europeană și „astfel cum a notat și în Raportul

²¹ 2000 Regular Report from the Commission on Romania's Progress towards accession, 8 noiembrie 2000, p. 21.

²² *Idem*, p. 59.

²³ 2001 Regular Report from the Commission on Romania's Progress towards accession, 13 noiembrie 2001, p. 22.

²⁴ 2002 Regular Report from the Commission on Romania's Progress towards accession, 9 octombrie 2002, p. 29.

Periodic din anul anterior, faptul că CNCD rămâne administrativ subordonat Guvernului pare a limita capacitatea sa de a acționa independent²⁵. În cadrul Raportului, Comisia Europeană apreciază că „ar trebui notat faptul că dintre țările candidate, România este prima care are o instituție de egalitate funcțională²⁶”.

Raportul Periodic al Comisiei Europene din anul 2004: „ar trebui întărită capacitatea CNCD”

5.6. Comisia Europeană analizează activitatea de prevenire și combatere a discriminării desfășurată de CNCD apreciind, între altele, că „instituția și-a demonstrat capacitatea în privința deciziilor: instanțele de judecată confirmând existența discriminării în soluțiile contestate, deși sancțiunile aplicate au fost invalidate în diferite cazuri”. „Noile prevederi legislative adoptate în februarie 2004 au reprezentat un progres în transpunerea *acquis*-ului în materia nediscriminării (...) însă unele elemente ale unui mecanism anti-discriminare eficient, precum inversarea sarcinii probei sau datele statistice pentru demonstrarea discriminării indirecte, încă lipsesc”. De asemenea, Comisia Europeană subliniază că „ar trebui întărită capacitatea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării²⁷”.

Raportul Periodic al Comisiei Europene din anul 2005: „trebuie asigurată garantarea independenței CNCD”

5.7. Comisia Europeană subliniază că, în materia nediscriminării, legislația încă necesită completări cu privire la inversarea sarcinii probei pentru a se institui un mecanism eficient în România și atrage atenția în mod particular asupra întăririi capacității administrative a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, asigurarea finanțării instituției, transparența și, *în mod special*, „garantarea independenței²⁸”. În mod particular, Comisia Europeană atrage atenția că „autoritățile române ar trebui să demonstreze, la toate nivelurile, că se aplică o politică de toleranță zero în privința rasismului împotriva romilor sau a altor minorități sau grupuri și că această politică este efectiv implementată²⁹”.

6. Concluzii

6.1. Comisia Europeană a analizat în rapoartele anuale de monitorizare progresele înregistrate în procesul de aderare al României la Uniunea Europeană și subsecvent transpunerea în legislația națională a *acquis*-ului în materia nediscriminării. Astfel, cum rezultă din Rapoarte, în urma examinării legislației românești în vigoare la

²⁵ 2003 Regular Report from the Commission on Romania's Progress towards accession, p. 22.

²⁶ Idem, p. 79.

²⁷ 2004 Regular Report from the Commission on Romania's Progress towards accession, 6 octombrie 2004, p. 23, 95.

²⁸ 2005 Regular Report from the Commission on Romania's Progress towards accession, p. 54, 55.

²⁹ Idem, p. 19.

datele respective³⁰, Comisia Europeană, în repetate rânduri, a atras atenția, între altele, în mod special, asupra lipsei independenței Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, din perspectiva standardelor prevăzute de Directiva nr. 43/2000, comparativ cu reglementarea adoptată de O.G. nr. 137/2000 și, subsecvent, H.G. nr. 1194/2001 și H.G. nr. 1514/2002³¹.

II. Criticile Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței cu privire la independența CNCD

1. Recomandările de politică generală în materia nediscriminării și a instituțiilor specializate de combatere a discriminării

1.1. ECRI – Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței a adoptat Recomandarea de Politică Generală nr. 2 privind instituțiile specializate pentru combaterea rasismului, xenofobie, antisemitism și intoleranță la nivel național, manifestându-și convingerea deplină că organismele naționale specializate pot avea o contribuție esențială în promovarea persoanelor și grupurilor împotriva rasismului și discriminării rasiale prin: combaterea rasismului și discriminării rasiale, campanii publice pe acest subiect, protecția și promovarea drepturilor persoanelor aparținând unei minorități și furnizarea de avize și informații autorităților naționale. Această recomandare stabilește principiile referitoare la statutul, forma, funcțiile, responsabilitățile, administrarea pe care aceste organisme ar trebui să le aibă, cu un accent pe independență și accesibilitate, pentru a servi ca o linie directoare pentru Statele membre.

1.2. Pentru a întări cadrul instituțional și mecanismele de combatere a discriminării, ECRI a adoptat ulterior Recomandarea de politică generală nr. 7 privind legislația națională pentru combaterea rasismului și discriminării rasiale, reiterând în capitolul V rolul important al instituțiilor naționale în implementarea legislației pentru combaterea rasismului și discriminării. Această Recomandare subliniază în mod expres că legislația națională a statelor membre trebuie să asigure stabilitatea și independența instituțiilor specializate în combaterea rasismului și discriminării³².

1.3. Capitolul 5 al Recomandării nr. 2 privind Administrarea și funcționarea organismelor specializate consacră în cadrul Principiului 5 „Independența și responsabilitatea” instituțiilor în domeniul nediscriminării. Astfel, se dispune că:

³⁰ O.G. nr. 137/2000 (M.Of. nr. 431 din 2 septembrie 2000) a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 48/2002 (M.Of. nr. 69 din 31 ianuarie 2002). Ulterior adoptării și aprobării prin lege, O.G. nr. 137/2000 a mai fost modificată și completată prin: O.G. nr. 77/2003 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (M.Of. nr. 619 din 30 august 2003), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 27/2004 (M.Of. nr. 216 din 11 martie 2004).

³¹ A se vedea în acest sens *infra*, parag. 5.1.4., parag. 5.1.5., parag. 5.1.7. Pentru comparație, ulterior modificării legislației nediscriminare prin Legea nr. 324/2006 care transpune *acquis*-ul UE în materia nediscriminării (în special Directiva nr. 43/2000 și Directiva nr. 78/2000), a se vedea concluzia Comisiei Europene înaintea aderării României la UE, în Raportul Comisiei din septembrie 2006, prezentat în acest material la capitolul V.

³² A se vedea, în acest sens, Recomandarea nr. 7 în Anexa 6.

„1. Organismelor specializate ar trebui să li se atribuie fonduri suficiente pentru a-și duce la îndeplinire eficient funcțiile și responsabilitățile, iar fondurile ar trebui să fie supuse anual aprobării Parlamentului;

2. Organismele specializate ar trebui să funcționeze fără intervenția statului și cu toate garanțiile necesare independenței lor, incluzând libertatea de a-și numi propriul personal, a-și gestiona resursele proprii după cum consideră și a-și exprima public punctele lor de vedere;

3. Organismele specializate trebuie să producă în mod independent rapoarte privind acțiunile lor, având la baza obiective clare și, dacă este posibil, care pot fi evaluate, pentru a fi dezbătute în Parlament;

4. Mandatul organismelor specializate trebuie să enunțe clar dispoziții referitoare la nominalizarea membrilor săi și trebuie să conțină garanții adecvate contra destituirii arbitrare sau a ne-înnoirii arbitrare a unei numiri, atunci când reînnoirea reprezintă regula”³³.

1.4. Recomandarea ECRI nr. 7 privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și a discriminării rasiale instituie în Capitolul V, Dispoziții comune, pct. 24 standardul de independență precizând că „Legea trebuie să instituie un organism specializat independent care să combată rasismul și discriminarea rasială la nivel național. Legea trebuie să prevadă printre competențele conferite unui asemenea organism național specializat: asistența victimelor, competența de a conduce anchete, dreptul de a acționa în justiție și de a interveni în procedurile judiciare, monitorizarea legislației și dreptul de a acorda consultanță puterii legislative și executive, sensibilizarea populației față de problemele rasismului și a discriminării rasiale și promovarea politicilor și practicilor care vizează asigurarea egalității de tratament”³⁴.

2. Opiniile Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței cu privire la independența CNCD

Al doilea Raport ECRI privind România, 2002: „CNCD este parte a structurii guvernamentale”

2.1. În cel de-al doilea Raport privind România, adoptat la 22 iunie 2001 și publicat la 23 aprilie 2002 la Strasbourg, în capitolul F. Inițiative guvernamentale speciale de promovare a toleranței și egalității, Organisme specializate și alte instituții, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței ia act de faptul că „CNCD este parte a structurii guvernamentale” și, în acest sens, „ECRI atrage atenția asupra Recomandării nr. 2 de politică generală privind organismele specializate de combatere a rasismului și discriminării, în care ECRI specifică principalele funcții ale unor asemenea organisme. În această recomandare, ECRI subliniază importanța asigurării independenței unui astfel de organism față de Guvern și față de scena politică”. ECRI consideră că noul Consiliu Național de Combatere a Discriminării ar trebui dezvoltat în mod ideal de-a lungul liniei stabilite în această recomandare și

³³ A se vedea ECRI, Recomandarea de Politică Generală nr. 2 privind instituțiile specializate pentru combaterea rasismului, xenofobie, antisemitism și intoleranță la nivel național.

³⁴ A se vedea ECRI, Recomandarea de Politică Generală nr. 7 privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și a discriminării rasiale.

recomandă autorităților să ia în considerare îndeaproape problema referitoare la modul în care Consiliul și-ar îndeplini cel mai bine scopul din punctul de vedere al alcătuirii și al mandatului”³⁵.

Al treilea Raport ECRI privind România 2006: „una din problemele majore ale CNCD este lipsa sa de independență”

2.2. Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței, în al treilea Raport privind România, adoptat la 24 iunie 2005 și publicat în 21 februarie 2006 la Strasbourg, în același capitol privind Organisme specializate și alte instituții, reiterează că aspectul subliniat în raportul anterior prin care și-a exprimat opinia cu privire la faptul că „noul Consiliu Național pentru Combaterea Discriminării ar trebui să se plieze în mod ideal pe liniile Recomandării de Politică Generală nr. 2 și a cerut autorităților să ia în considerare cu mare atenție problema maximei eficiențe a componenței și a mandatului Consiliului, pentru că aceasta să-și atingă scopul”. În parag. 60 „ECRI notează că una din problemele majore cu care se confruntă CNCD este lipsa sa de independență față de autoritățile publice (...) ECRI notează că, este în curs de redactare un proiect de lege privind Statutul CNCD, care urmează să fie adoptat în acest an (...) legea trebuie să-i asigure Consiliului o mai mare independență, deoarece membrii comitetului său director vor fi numiți de Parlament pe baza recomandărilor venite din partea organizațiilor non-guvernamentale, ale Camerei Deputaților și ale Guvernului”³⁶.

2.3. În urma acestor constatări, ECRI a „recomandat autorităților române să ia măsuri ca noul proiect de lege privind Statutul CNCD să ia în considerare lipsurile acestei instituții. Ea insistă ca autoritățile să adopte legea fără întârziere, așa încât CNCD să poată opera la capacitate maximă și să-și exercite responsabilitatea în condiții mai bune. La acest punct, ea recomandă autorităților române să se ghideze după „Recomandarea de politică generală nr. 2 și nr. 7”, care prevăd, între altele, că organismele specializate în problema rasială trebuie să dețină suficiente fonduri pentru a-și exercita funcțiunile și trebuie să funcționeze fără intervenția statului”³⁷.

III. Criticile Comitetului Consultativ al Convenției-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

Avizul Comitetului Consultativ privind România, 2001: „Se speră ca CNCD să obțină rapid resursele necesare pentru a investiga și sancționa cazuri de discriminare”

1.1. În primul aviz privind România adoptat la 6 aprilie 2001, parag. 23 se precizează că, în speță, „Comitetul consultativ salută, în mod particular, recenta adoptare de către Guvernul României a unei ordonanțe privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare. Se speră că Parlamentul va fi în măsură să

³⁵ A se vedea ECRI, Al doilea Raport privind România adoptat la 22 iunie 2001 și publicat la 23 aprilie 2002 la Strasbourg, p. 11, 12.

³⁶ A se vedea ECRI, Al treilea Raport privind România adoptat la 24 iunie 2005 și publicat în 21 februarie 2006 la Strasbourg, p. 18, 19.

³⁷ Idem, p. 20.

confere acestei ordonanțe statutul de lege, pentru a-i consolida poziția în ordinea juridică internă”. „Comitetul consultativ își exprimă speranța obținerii rapide a resurselor necesare de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, care urmează a fi înființat de către Guvern pentru a investiga și sancționa cazurile de discriminare, și se va bucura de sprijinul și colaborarea tuturor instituțiilor publice”³⁸.

Al doilea aviz al Comitetului Consultativ privind România, 2006, „Eforturi pentru a asigura independența CNCD”

1.2. În cel de-al doilea aviz privind România publicat în februarie 2006, Comitetul consultativ precizează că „Deși cadrul juridic și instituțional în domeniul nediscriminării a fost adoptat, există doar cazuri rare de aplicare a legislației pentru combaterea discriminării. Modalități de a depăși aceste temeri sunt instruirea suplimentară și informarea publicului și a juriștilor, precum și eforturi pentru a asigura independența și resursele necesare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării”.

1.3. În parag. 46 se precizează: „Comitetul Consultativ ia notă de faptul că numeroase surse neguvernamentale au criticat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării pentru influența sa limitată și slaba autoritate față de instituțiile publice, precum și pentru incapacitatea de a trata în profunzime problemele legate de discriminare. Una din principalele preocupări exprimate de sursele respective este legată de independența instituției. O nouă lege anti-discriminare, pe care o pregătește Guvernul în prezent, vizează întărirea independenței Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, care va fi plasat sub conducerea Parlamentului”.

1.4. În acest sens, Comitetul formulează o recomandare expresă ca „Autoritățile să adopte măsurile necesare astfel încât Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării să poată acționa independent și eficient. În acest scop, trebuie acordată o atenție specială legislației revizuirii statutului și alocării resurselor umane și financiare corespunzătoare”³⁹.

IV. Asigurarea transpunerii *acquis*-ului în materia nediscriminării în anul 2006 și asigurarea independenței CNCD în contextul legislativ din România

1.1. În urma modificărilor succesive aduse O.G. nr. 137/2000, prin Legea nr. 48/2002, O.G. nr. 77/2003, precum și prin Legea nr. 27/2004, standardele minime prevăzute în Directivele europene au fost transpuse în parte în legislația românească însă, astfel cum a precizat Comisia Europeană în rapoartele sale, au rămas în discuție dezacorduri între legea internă și dispozițiile cuprinse în *acquis*-ul comunitar, respectiv în Directivele Consiliului nr. 2000/43/EC și nr. 2000/78/EC, din acest motiv legislația anti-discriminare necesită în continuare amendamente⁴⁰.

³⁸ A se vedea Comitetul Consultativ al Convenției-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, Primul aviz privind România, aprilie 2001, p. 8.

³⁹ A se vedea Comitetul Consultativ al Convenției-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, Al doilea aviz privind România, februarie 2006, Strasbourg, p. 4, 10, 11.

⁴⁰ A se vedea *infra*, Rapoartele Periodice ale Comisiei Europene privind progresele înregistrate de România în procesul de aderare la UE, 2001-2006.

1.2. Având în vedere riscul potențial ca la data aderării României la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, legislația în materia nediscriminării să nu fie în conformitate cu *acquis*-ul, în 14 iulie 2006 a fost adoptată, de către Parlamentul României, Legea nr. 324/2006, lege cu caracter organic, prin care au fost aduse modificări substanțiale cu privire la standardele în domeniul nediscriminării și în special cu privire la statutul instituției naționale desemnate cu monitorizarea și implementarea legislației în domeniu, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

1.3. Legea nr. 324/2006 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare⁴¹ prevede expres că transpune prevederile Directivei Consiliului 2000/43/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de origine rasială sau etnică, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (J.O.C.E.) nr. L180 din 19 iulie 2000, și prevederile Directivei Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (J.O.C.E.) nr. L303 din 2 decembrie 2000.

V. Modificarea Statutului CNCD în vederea asigurării standardului independenței în anul 2006

1.1. În vederea transunerii *acquis*-ului comunitar și subsecvent, pentru înlăturarea criticilor constante ale Comisiei Europene, Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței, Comitetului Consultativ al Convenției-cadru privind Protecția Minorităților Naționale și a altor instituții internaționale, legiuitorul român a reglementat aspectele instituționale sesizate și a adus Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, din punctul de vedere al statutului său, în concordanță cu standardele internaționale⁴².

1.2. Astfel, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este autoritate națională care investighează și sancționează contravențional faptele sau actele de discriminare, autonomă, cu personalitate juridică, aflată sub control parlamentar și totodată garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării, în conformitate cu legislația internă în vigoare și cu documentele internaționale la care România este parte⁴³.

1.3. În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării își desfășoară activitatea în mod independent, fără ca aceasta să fie îngrădită sau influențată de către alte instituții ori autorități publice⁴⁴. În vederea combaterii

⁴¹ M.Of. nr. 626 din 20 iulie 2006.

⁴² A se vedea Directiva Consiliului Uniunii Europene nr. 2000/43/CE, Recomandarea Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței nr. 2 și Recomandarea nr. 7, Rezoluția Adunării Generale a O.N.U. nr. 48/134 din decembrie 1993, „Principiile de la Paris” privind măsurile pentru crearea unor instituții naționale de drepturile omului.

⁴³ A se vedea art. 16 din Legea nr. 324/2006 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (M.Of. nr. 626 din 20 iulie 2006).

⁴⁴ Idem, art. 17.

faptelor de discriminare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării își exercită atribuțiile în următoarele domenii: prevenirea faptelor de discriminare; medierea faptelor de discriminare; investigarea, constatarea și sancționarea faptelor de discriminare; monitorizarea cazurilor de discriminare; acordarea de asistență de specialitate victimelor discriminării⁴⁵.

1.4. Urmare a modificărilor și completărilor aduse de Legea nr. 324/2006, jurisdicția exercitată de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este o „jurisdicție administrativă” ce presupune o procedură specială, administrativ-jurisdicțională, ce se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile de litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare. Actul de soluționare a unui conflict corelativ dispozițiilor O.G. nr. 137/2000, republicată, este emis de o autoritate administrativă investită, prin lege organică, cu atribuții de jurisdicție administrativă specială (CNCD), iar actul, *per se*, este susceptibil de a fi atacat în contenciosul administrativ general, sub cenzura instanțelor judecătorești.

1.5. Aceste aspecte sunt statuate de prevederile art. 16 (independența organului care emite actul), art. 20 (procedura specială), art. 20 alin. (6) (principiul contradictorialității și al dreptului la apărare), art. 20 alin. (7) (obligativitatea motivării actului), art. 20 alin. (9) (procedura de atac în fața instanței de contencios administrativ) din O.G. nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată în temeiul Legii nr. 324/2006 (Lege organică) pentru modificarea și completarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare⁴⁶.

1.6. În acest fel au fost soluționate și inadvertențele legate de procedura contencioasă, natura actului adoptat și căile de atac. Practic, Colegiul adoptă un singur act, hotărârea de soluționare a plângerii, motivat în fapt și în drept, act cu caracter administrativ-jurisdicțional emis în baza unei proceduri speciale, cu respectarea principiului contradictorialității, atacabil doar în fața instanței de contencios administrativ. În același sens, Colegiul a adoptat și procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor⁴⁷.

1.7. De altfel, caracterul administrativ-jurisdicțional al actelor adoptate de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, după intrarea în vigoare a Legii nr. 324/2006, a fost statuat în nenumărate rânduri de instanțele de contencios administrativ⁴⁸.

VI. Punctul de vedere al Comisiei Europene cu privire la amendamentele adoptate prin Legea nr. 324/2006 de Parlamentul României și statutul de independență al CNCD

1.1. În urma analizei modificărilor aduse de Legea nr. 324/2006, în Comunicarea Comisiei din 26 septembrie 2006, cuprinsă în Raportul de monitorizare privind

⁴⁵ Idem, art. 19 alin. (1).

⁴⁶ M.Of. nr. 626 din 20 iulie 2006.

⁴⁷ M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008.

⁴⁸ Curții de Apel București, sentința civilă nr. 2799 din 8 noiembrie 2007, Înalta Curte de Casație și Justiție, decizia civilă nr. 1960 din 15 mai 2008, Curtea de Apel Târgu Mureș, sentința civilă nr. 68/31.07.2007 și altele.

situația pregătirii Bulgariei și a României pentru aderarea la Uniunea Europeană, capitolul Criteriu Politic; pct. 2 „Alte chestiuni care au presupus un progres ulterior în mai 2006”, Comisia Europeană precizează expres: „Legea privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare a fost amendată pentru a respecta standardele Uniunii Europene cu privire la independența Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării”⁴⁹.

VII. Deciziile Curții Constituționale cu privire la Statutul CNCD

1.1. Curtea Constituțională a fost chemată să se pronunțe asupra constituționalității Statutului CNCD de mai multe ori. Pentru primă oară, problema independenței a fost ridicată din perspectiva reprezentării unei instanțe extraordinare, contrar Constituției, a neîntrunirii garanțiilor necesare unui proces echitabil pe parcursul procedurilor precum și a imparțialității, având în vedere subordonarea față de Parlament. Ulterior, s-a invocat problema independenței sub aspectul procedurilor legislative de înființare a CNCD, și a funcționării, sub aspectul statutului și al bugetului.

1.2. Prin Decizia nr. 1096 din 15 octombrie 2008⁵⁰, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate invocată, reținând că, prin reglementarea inițială a O.G. nr. 137/2000, Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a fost conceput ca un organ de specialitate al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului. Însă această reglementare a ridicat problema existenței unor eventuale presiuni politice asupra Consiliului de natură a afecta neutralitatea și autonomia sa în raporturile cu Guvernul și cu administrația de stat subordonată acestuia, cu prilejul activității de combatere a discriminării. Pentru aceste motive, prin O.G. nr. 77/2003⁵¹, O.G. nr. 137/2000 a fost completată, prevăzându-se că „în exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării își desfășoară activitatea în mod independent, fără ca aceasta să fie îngrădită sau influențată de către alte instituții ori autorități publice”. Ulterior, în vederea asigurării unei autonomii reale a Consiliului, prin modificările aduse O.G. nr. 137/2000 prin Legea nr. 324/2006⁵², acest organ a fost plasat sub controlul Parlamentului, control care se limitează la prezentarea unui raport anual cu privire la activitatea desfășurată de Consiliu, potrivit competențelor atribuite prin O.G. nr. 137/2000. Prin urmare, Consiliul își exercită atribuțiile independent, liber de orice influență din *partea oricărei instituții ori autorități publice*, cu respectarea prevederilor art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală, care consacră principiul separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale.

⁴⁹ A se vedea Communication from the Commission, Monitoring report on the state of preparedness for EU membership of Bulgaria and Romania, Bruxelles, 26 septembrie 2006, COM (2006), 2. Other issues which needed further progress in may 2006, 2.1 Political Criteria, Protection and Integration of Minorities, p. 40.

⁵⁰ A se vedea DCC nr. 1096 din 15 octombrie 2008 (M.Of. nr. 795 din 27 noiembrie 2008).

⁵¹ M.Of. nr. 619 din 30 august 2003.

⁵² M.Of. nr. 626 din 20 iulie 2006.

1.3. De asemenea, a reținut Curtea: „Împrejurarea că, în soluționarea cazurilor de discriminare, membrii Colegiului Director au calitatea de agenți constatatori care aplică sancțiunile pentru contravențiile stabilite prin ordonanță, iar, în vederea aflării adevărului, aceștia desfășoară și o activitate de investigare nu este de natură a impieta asupra caracterului independent al activității Colegiului Director față de părțile implicate”.

1.4. Curtea Constituțională a constatat că, potrivit dispozițiilor supuse controlului de constituționalitate, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este un organ administrativ cu atribuții jurisdicționale care se bucură de independența necesară îndeplinirii actului administrativ-jurisdicțional și respectă prevederile constituționale cuprinse în art. 124 privind înfăptuirea justiției și art. 126 alin. (5), care interzice înființarea de instanțe extraordinare precum și dispozițiile constituționale cuprinse în art. 21 alin. (4)⁵³.

1.5. Similar, prin Decizia nr. 444 din 31 martie 2009⁵⁴, Curtea Constituțională a respins din nou excepția invocată și a reținut că, în speță, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost plasat sub controlul Parlamentului. „În consecință, sunt constituționale dispozițiile art. 23 alin. (1) și (2), precum și art. 30 din O.G. nr. 137/2000, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării fiind o autoritate publică autonomă, aflată sub controlul Parlamentului, și nu în subordinea Guvernului. În acest sens este și Decizia Curții Constituționale nr. 1096/2008”.

1.6. Cât privește critica de neconstituționalitate a art. 20 alin. (8), (9) și (10) din lege față de art. 126 alin. (5) din Constituție, Curtea a reținut că este neîntemeiată. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este un organ administrativ cu atribuții jurisdicționale, care se bucură de independența necesară îndeplinirii actului administrativ-jurisdicțional. Cei interesați au posibilitatea de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor și a intereselor lor legitime, drept consacrat expres la art. 20 alin. (9) din O.G. nr. 137/2000, fiind astfel respectate prevederile constituționale cuprinse în art. 126 alin. (5), care interzice înființarea de instanțe extraordinare. În acest sens, se menționează Decizia Curții Constituționale nr. 997/2008⁵⁵.

VIII. Concluzii: Independența CNCD și conformitatea cu prevederile internaționale în materia drepturilor omului și a nediscriminării

1.1. Modificarea Statutului Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării din organ de specialitate al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului, în autoritate de stat, autonomă, aflată sub control parlamentar (art. 16, art. 17, art. 18 din Legea nr. 324/2006), așa cum rezultă și din concluziile Comisiei Europene, îndeplinește standardul de independență prevăzut în legislația europeană în materia nediscriminării⁵⁶. De asemenea, este în conformitate cu Rezoluția Adunării Generale

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ A se vedea DCC nr. 444 din 31 martie 2009 (M.Of. nr. 331 din 19 mai 2009).

⁵⁵ A se vedea DCC nr. 997 din 7 octombrie 2008 (M.Of. nr. 774 din 18 noiembrie 2008).

⁵⁶ A se vedea, în acest sens, opinia Comisiei Europene exprimată în Raportul din septembrie 2006 comparativ cu opiniile exprimate în Rapoartele din 2002, 2003, 2005, *infra*, parag. 5.1.1., raportat la capitolul I, parag. 5.4., 5.5., 5.7.; pentru comparație a se vedea

O.N.U. nr. 48/134/1993 privind instituțiile naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului⁵⁷.

1.2. Procedurile de numire a membrilor Colegiului CNCD de către Parlament (art. 23, art. 24, art. 25 din Legea nr. 324/2006) cuprind dispoziții clare referitoare la condițiile de nominalizare, durata mandatului, garantarea destituirilor arbitrare corespunzător standardelor prevăzute în Recomandarea de Politică Generală nr. 2 a ECRI (Capitol 5 Principiul 5 pct. 4), precum și în Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 48/134/1993⁵⁸.

1.3. Consiliul dispune de libertatea de a-și angaja personalul propriu, de a gestiona resursele proprii iar fondurile sunt aprobate de Parlament în conformitate cu Recomandarea nr. 2 a ECRI (Capitol 5 Principiul 5 pct. 1 pct. 2) și Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 48/134/1993⁵⁹.

1.4. Consiliul realizează rapoarte anuale de activitate, independente și sunt supuse dezbaterii și aprobării Parlamentului [art. 22 alin. (2) din Legea nr. 324/2006] corespunzător Recomandării ECRI nr. 2 (Capitol 5 Principiul 5 pct. 3) și Directivei Consiliului nr. 43/2000 [art. 13 alin. (2) teza finală], Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 48/134/1993⁶⁰.

1.5. Consiliul acordă asistență de specialitate victimelor discriminării [art. 19 alin. (1) lit. e)] conform cu Recomandarea ECRI nr. 7 (Capitol 5 pct. 24) și cu Directiva Consiliului nr. 43/2000 [art. 13 alin. (2) teza întâi].

1.6. Consiliul investighează, constată și monitorizează fapte de discriminare [art. 19 alin. (1) lit. c), lit. d) din Legea nr. 324/2006] în conformitate cu Directiva Consiliului nr. 43/2000 [art. 13 alin. (2) teza a doua], Recomandarea ECRI nr. 7 (Capitol 5 pct. 24) Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 48/134/1993⁶¹.

1.7. Consiliul elaborează și aplică politici publice, este responsabil cu armonizarea dispozițiilor din cuprinsul actelor normative sau administrative în domeniul nediscriminării [art. 18 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 324/2006] în conformitate cu Directiva Consiliului nr. 43/2000 [art. 13 alin. (2) teza finală] și Recomandarea ECRI nr. 7 (Capitol 5 pct. 24), Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 48/134/1993⁶².

1.8. Transpunerea prevederilor Directivelor Consiliului European nr. 43/2000 și nr. 78/2000 prin adoptarea Legii nr. 324/2006 asigură alinierea legislației din domeniul nediscriminării din România la *acquis*-ul comunitar în materia nediscriminării.

opiniile ECRI, *infra*, capitolul II, parag. 2.1., 2.2., opiniile Comitetului Consultativ CCPMN *infra*, capitolul III, parag. 1.2., 1.4., respectiv recomandările ECRI, *infra*, capitolul II, parag. 2.3. și recomandarea Comitetului Consultativ CCPMN, *infra*, capitolul III, parag. 1.4.

⁵⁷ A se vedea Rezoluția O.N.U., Capitolul Compunere și garanții de independență și pluralism, alin. (2) teza finală.

⁵⁸ Idem, alin. (1) teza întâi și alin. (3).

⁵⁹ A se vedea Rezoluția O.N.U., Capitolul Compunere și garanții de independență și pluralism, alin. (2) teza a doua.

⁶⁰ A se vedea Rezoluția O.N.U., Capitolul Competențe și responsabilități, pct. 3 lit. a3).

⁶¹ A se vedea Rezoluția O.N.U., Capitolul Principii cu privire la statutul comisiilor cu competențe cvasi-jurisdicționale.

⁶² A se vedea Rezoluția O.N.U., Capitolul Competențe și responsabilități, pct. 3 lit. ai) și lit. b).

1.9. Astfel, așa cum prevede art. 6 alin. (1) și alin. (2) din Directiva Consiliului nr. 43/2000, trebuie avut în vedere că România a introdus prevederi mai favorabile în vederea asigurării protecției principiului tratamentului egal față de prevederile stipulate în Directivă, sub aspectul organismului specializat în combaterea discriminării, astfel încât, în nicio circumstanță, implementarea Directivei, prin modificarea legislației nediscriminare, nu poate constitui un motiv pentru o reducere a nivelului protecției împotriva discriminării deja prevăzut în România.